Gemeente Amsterdam

Spoedvoordracht voor de College vergadering van 23 juni 2026

Portefeuille: Onderwijs

Agendapunt: F3

Tekst van openbare besluiten wordt gepubliceerd

Onderwerp

Instemmen met de werkwijze van Leerplicht voor het beroep op de vrijstelling op grond van geloofs- of levensovertuiging en de beantwoording van de schriftelijke vragen hierover

Het college van burgemeester en wethouders besluit

1. In te stemmen met de werkwijze van Leerplicht voor het beroep op de vrijstelling op grond van geloofs- of levensovertuiging.
2. In te stemmen met de beantwoording van de schriftelijke vragen van de leden Hofland, Ait Boubker, Kok en Yazar inzake kinderen buiten beeld door vrijstellingen van leerplicht op grond van richtingsbezwaren.

Reden spoed

Gelet op de urgentie en actualiteit van het onderwerp is het belangrijk om de beantwoording van de schriftelijke vragen zo snel mogelijk met de raad te kunnen delen.

Kernboodschap

De Hoge Raad heeft recent geoordeeld dat ouders in beginsel alleen nog aanspraak kunnen maken op een vrijstelling van de leerplicht op grond van geloofs- of levensovertuiging wanneer er geen openbare school in de buurt aanwezig is. Het college stemt ermee in dat Leerplicht conform dit arrest beroepen op de vrijstelling moet toetsen. Daarbij wordt voorgesteld in afwijking van de landelijke richtlijn niet standaard een overgangsjaar in te stellen, maar erop aan te sturen dat ouders hun voorheen vrijgestelde kinderen zo snel mogelijk inschrijven op school. Daarnaast heeft het college ingestemd met de beantwoording van schriftelijke vragen over dit onderwerp.

Bestuurlijke achtergrond

Op 27 mei 2026 heeft het college schriftelijke vragen ontvangen van de leden Hofland, Ait Boubker, Kok en Yazar inzake kinderen buiten beeld door vrijstellingen van leerplicht op grond van richtingsbezwaren.

Bestuurlijke prioriteit

Niet van toepassing.

Wettelijke grondslag

Artikel 169 lid 3 van de Gemeentewet: De verplichting van het college om de raad te informeren over gevraagde inlichtingen.

Onderbouwing besluit

Ad 1. In te stemmen met de werkwijze van Leerplicht voor het beroep op de vrijstelling op grond van geloofs- of levensovertuiging.

De Hoge Raad der Nederlanden heeft recent geoordeeld dat ouders in beginsel alleen nog aanspraak kunnen maken op een vrijstelling van de leerplicht op grond van geloofs- of levensovertuiging wanneer er geen openbare school in de buurt aanwezig is. Het arrest geeft een duidelijk kader om beroepen op deze vrijstelling te toetsen. Leerplicht is hier positief over en gaat alle beroepen op de vrijstelling ook volgens het arrest toetsen.

Vanaf 1 mei 2026 onderzoekt de leerplichtambtenaar naast de bestaande formele criteria of er een openbare school binnen redelijke afstand van het woonadres is. Als dat zo is, én ouders hebben niet kunnen aantonen dat deze scholen maatschappelijke, levensbeschouwelijke of religieuze onderwerpen niet op een objectieve, pluralistisch en kritische wijze verzorgen, dan ontstaat de vrijstelling niet.

De verwachting is dat hierdoor het aantal vrijstellingen 5 onder b drastisch zal afnemen. Zonder vrijstelling heeft Leerplicht de mogelijkheid om de 108 kinderen die voor het schooljaar 2025-2026 waren vrijgesteld beter in beeld te krijgen. Hierdoor kunnen leerplichtambtenaren het leerrecht van de kinderen die voorheen vanwege de vrijstelling niet in beeld waren beter waarborgen.

Leerplicht zal ook gaan handhaven als ouders hun kinderen niet inschrijven als de vrijstelling niet is ontstaan en zij voor het eerst een beroep op deze vrijstelling hebben gedaan. Ook voor kinderen die al meerdere jaren door deze vrijstelling niet naar school gaan, zal Leerplicht er richting ouders op aansturen dat zij hun kinderen zo snel mogelijk inschrijven op school.

Hiermee wijkt Amsterdam af van de landelijke richtlijn waarin wordt aangegeven om een standaard overgangsjaar richting onderwijs in te stellen voor deze kinderen. Wij willen namelijk dat de kinderen waarvoor dit mogelijk is zo snel mogelijk naar een school gaan. Als ouders standaard een overgangsjaar krijgen is er weinig stimulans om hun kinderen dit jaar al naar school te sturen. Voorbehoud hierbij is dat het Openbaar Ministerie heeft aangegeven komend schooljaar geen ouders te gaan vervolgen die zonder succes een herhaald beroep doen op de vrijstelling. Schoolgang voor deze kinderen kan, ondanks de wettelijke verplichting en de oproepen van Leerplicht, komend schooljaar dan ook niet worden afgedwongen via de rechter.

Vanwege mogelijke leerachterstanden en het niet gewend zijn aan een schoolse setting kan een deel van deze kinderen mogelijk niet direct instromen in regulier onderwijs. Leerplicht brengt daarom in kaart om welke kinderen en gezinnen het exact gaat en wil samen met de ouders en het onderwijs een plan maken hoe deze kinderen het beste naar school kunnen worden geleid.

Ad 2. In te stemmen met de beantwoording van de schriftelijke vragen van de leden Hofland, Ait Boubker, Kok en Yazar inzake kinderen buiten beeld door vrijstellingen van leerplicht op grond van richtingsbezwaren.

Op 27 mei 2026 heeft het college schriftelijke vragen ontvangen van de leden Hofland, Ait Boubker, Kok en Yazar inzake kinderen buiten beeld door vrijstellingen van leerplicht op grond van richtingsbezwaren, de zogenaamde vrijstelling 5 onder b. De vragen gaan o.a. over:

- Het aantal kinderen met de vrijstelling 5 onder b.
- Het zicht op (de kwaliteit van) het onderwijs van deze kinderen.
- Hoe een beroep op deze vrijstelling wordt getoetst.
- Hoe het college het recente arrest van de Hoge Raad over de vrijstelling 5 onder b beoordeeld.

De beantwoording van de schriftelijke vragen bevat:

- Een toelichting op de stijging van het aantal vrijstellingen 5 onder b in Amsterdam.
- Een uiting van de zorgen die het college heeft ten aanzien van het onderwijs- en ontwikkelperspectief van de kinderen met deze vrijstelling.
- Een toelichting op de toetsingswijze van Leerplicht voor beroepen op de vrijstelling 5 onder b.
- Een duiding van het college over het recente arrest van de Hoge Raad m.b.t. de vrijstelling 5 onder b
- Een uitleg van de concrete aanscherping van de toetsingswijze die Leerplicht gaat hanteren naar aanleiding van het arrest van de Hoge Raad.

Duurzaamheid

Niet van toepassing. De beantwoording van de voorgestelde werkwijze van Leerplicht en de voorliggende schriftelijke vragen draagt niet direct bij aan, maar heeft ook geen negatieve invloed op de duurzaamheidsdoelen van de gemeente.

Participatie

Geen participatie. Er is geen participatietraject georganiseerd t.b.v. de voorgestelde werkwijze van Leerplicht en de beantwoording van voorliggende schriftelijke vragen.

Financiële onderbouwing

Niet van toepassing.

Communicatie

Binnen de gemeente

Opnemen in de te publiceren besluitenlijst

Verzending van de beantwoording van de schriftelijke vragen via de dagmail.

Buiten de gemeente

Opnemen in de te publiceren besluitenlijst

Documenten

Registratienr.	Naam
AD2026-036532	College van B&W Spoedvoordracht (pdf)
AD2026-036533	Beantwoording SV Vrijstelling Leerplicht.pdf (pdf)
AD2026-036536	Advies (pdf)

Behandelend ambtenaar (naam, telefoonnummer en e-mailadres)

Directie Onderwijs, 5.1, 2, e @amsterdam.nl

Besluit college van burgemeester en wethouders

Conform besloten, voorts wordt de portefeuillehouder gemachtigd
tot het maken van tekstuele wijzigingen

Gemeente Amsterdam